

وزارت تحصیلات عالی
پوهنتون غور
معاونیت امور علمی
آمریت تحقیقات و مجله علمی

مجله علمي - تحقیق

پوهنتون غور

علمي - خپرنیزه مجله

سال دوم، شماره اول (شماره دوم مسلسل) ۱۴۴۷ هـ ق ۱۴۰۴ هـ ش

حوزه فعالیت
علوم طبیعی و علوم اجتماعی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صاحب امتیاز: پوهنتون غور

مدیرمسئول: پوهندوی موسی لعلی

سردبیر علوم طبیعی: پوهندوی عوض برومند

سردبیر علوم اجتماعی: پوهنیار سخی مراد غوریانفر

اعضای هیئت تحریر علوم اجتماعی

اعضای هیئت تحریر علوم طبیعی

پوهندوی دکتر محمد ابراهیم ذکی

پوهنمل عبدالقیوم شاداب

پوهنوال شیرعلی صمیمی

پوهندوی جمعہ خان پژمان

پوهنمل قاسم فرهنگ

پوهندوی محمد انور عرفان

پوهنمل نصرت اللہ نصرت

پوهنمل ضیاء الدین ضیاء

پوهنیار محمد اسماعیل فیاض

پوهنمل بشیر احمد عاصم

پوهنمل فرید اللہ اندیال

پوهنمل محمد عارف احساس

سال دوم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۴

آمر تحقیقات و مجله علمی: پوهنمل محمد طیب پویا

تصحیح متون: پوهندوی موسی لعلی

دیزاین: پوهنمل محمد طیب پویا

ویراستار: پوهندوی موسی لعلی و پوهنمل محمد طیب پویا

تعداد صفحات: ۲۶۹

قطع: وزیری

حق چاپ و نشر این اثر برای پوهنتون غور محفوظ است. نقل مطالب با ذکر مأخذ
بلامانع است.

نشانی الکترونیکی: rsj.ghor@ghru.edu.af

صفحه اینترنتی: www.ghru.edu.af

شماره تماس: ۰۷۷۷۷۱۸۱۴۱

آدرس: پوزلیچ، شهر فیروزکوه، غور افغانستان

پیام رئیس پوهنتون غور

بِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.
سپاس و ستایش بی کران خداوند متعال را سزااست که انسان را به زیور عقل و اندیشه آراست و راه علم، تفکر و تحقیق را وسیله‌ای برای شناخت حقایق هستی قرار داد؛ چنان که الله متعال در قرآن عظیم الشان انسان را به طلب فزونی علم فراخوانده و فرمودند: «وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا» [طه: ۱۱۴]، و با تمایز میان دانایان و نادانان، جایگاه رفیع اهل علم را یادآور شده است و فرمودند:

«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» [زمر: ۹]. که این آیات کریمه، جایگاه رفیع علم و تحقیق را در نظام فکری اسلام به روشنی تبیین می‌نماید.

تحقیقات علمی ازدیدگاه اسلام، نه تنها ابزار جمع آوری معلومات است؛ بلکه وسیله و ابزار برای اکتشافات حقایق، خدمت به جامعه انسانی به ویژه جامعه اسلامی، حل مشکلات امت و تقویت اعتقاد و بنیان‌های فکری در مطابقت به شعائر اسلامی، انتشار فرهنگ ناب و اقتصادی کشور به شمار می‌رود. پوهنتون‌ها به عنوان مراکز تولید علم و پرورش قوای متخصص، مسئولیت بزرگی در جهت تحقق این اهداف خطیر بر عهده دارند. پوهنتون غور، با اتکا بر ارزش‌های ناب اسلامی، منافع ملی و رهنمودهای نظام امارت اسلامی افغانستان، به ویژه فرامین امیرالمؤمنین حفظه الله و رعاه خود را متعهد می‌داند تا تحقیق علمی هدفمند، مفید و متناسب با نیازهای واقعی جامعه و بازار کار را تقویت بخشد.

مجله علمی - تحقیقی پوهنتون غور گامی است در راستای فراهم‌سازی و زمینه بستر مناسب برای عرضه دستاوردهای علمی اساتید و محققین کشور است، تا از این طریق استناد روش‌مند و منطبق با اصول علمی و شرعی، در حل چالش‌ها و مشکلات اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و فرهنگی سهم مؤثر خویش را ایفانماید. با وجود یک سلسله مشکلات در عرصه‌های تحقیقات علمی، پوهنتون غور تلاش دارد تا تحقیقات علمی را از نظری صرف بیرون آورده و به عنوان ابزار هدایت‌گر در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و توسعه متوازن جامعه معرفی نماید.

امروز که به فضل خداوند منان، در سایه نظام اسلامی، زمینه‌های مناسب برای رشد تحقیقات علمی، اصلاح نظام تحصیلی و سوق دهی سالم به تحقیقات علمی فراهم شده است، لازم است تحقیقات علمی در راستای تقویت هویت اسلامی، استقلال فکری، خودکفایی علمی و پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه اسلامی افغانستان بوده و از هرگونه تقلید کورکورانه و محتواهای مغایر با ارزش‌های دینی پرهیز شود.

در پایان، از تلاش‌های صادقانه اعضای مجله، استادان گرانقدر، محققان و تمامی کسانی که در غنابخشی علمی این نشریه سهم گرفته‌اند، صمیمانه قدردانی نموده و از درگاه خداوند متعال مسئلت دارم تا همه ما را در مسیر خدمت صادقانه به دین، علم و وطن توفیق عنایت فرماید.

السلام علیکم ورحمت الله و برکاته

مولوی مجیب الله مقری

رئیس پوهنتون غور

جدول نویسندگان

شماره	عنوان	محقق	صفحه
۱	بررسی ویژه‌گی‌های مبارز فکری از نظر اسلام	مفتی شفیق احمد تیموری	۲۰-۱
۲	بررسی تعصب نژادی و علاج آن از منظر قرآن کریم	پوهنیار عبیدالله برهانی	۳۸-۲۱
۳	استعمار و پیامد های زشت آن	پوهنیار عبدالله صادق	۵۸-۳۹
۴	بررسی عروضی شعر رودکی سمرقندی	نامزد پوهنیار شهاب الدین وفایی	۸۴-۵۹
۵	بررسی نقش گوهرشاد بیگم در شگوفائی فرهنگ، هنر و معماری عصر تیموریان هرات	نامزد پوهنیار جلیل احمد مرشد و پوهندوی موسی لعلی	۱۰۴-۸۵
۶	د سعدالدین شیون د ناولونو کرکترونو ژبه	پوهنمل فریدالله اندیال	۱۲۲-۱۰۵
۷	بررسی میزان صحت و سلامت روانی محصلان پوهنتون غور	پوهنیار غیاث الدین عصمتیار و پوهنمل قاسم فرهنگ	۱۴۸-۱۲۳
۸	د فعالې زده کړې په وړاندې ستونزې	نامزد پوهنیار خان محمد مومند	۱۷۲-۱۴۹
۹	نقش حفره سیگما در پایداری برهمکنش هلوجنی	پوهنمل محمد طیب پویا و پوهاند عزیزالله یوسفی	۱۹۰-۱۷۵
۱۰	نقش ترکیبات پلاتین در تداوی امراض سرطانی: یک بررسی سیستماتیک	نامزد پوهنیار بهاو الدین کمالزاده و پوهندوی سید محمد امین سادات	۲۰۴-۱۹۱
۱۱	مطالعه مواد فوق‌هادی‌ها و پدیده اثر مایسنر (دیامقناطیس)	پوهندوی عوض برومند و پوهنمل عبدالقیوم شاداب	۲۱۸-۲۰۵

۲۳۸-۲۱۹	نامزد پوهنیار سرور سهیل	استفاده از مکمل کیلاته در جیره چوپه‌های گوشتی آرین و راس بر پاسخ ایمنی و فراسنجه های خونی	۱۲
۲۵۹-۲۳۹	پوهنمل ضیاء الدین ضیاء و پوهندوی جمعه خان پژمان	استفاده از دو جمله‌ای نیوتن در توزیع برنولی	۱۳

بخش اول علوم اجتماعی

بررسی ویژگی‌های مبارز فکری از نظر اسلام

شفیق احمد تیموری

شرعیات، پوهنتون غور، فیروزکوه افغانستان. (نویسنده مسئول)، ایمیل آدرس:
saidmubarez786@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۴/۳ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۷/۵ - تاریخ نشر: ۱۴۰۴/۱۰/۹

چکیده

مبارزه فکری یکی از پیچیده‌ترین و مهم‌ترین نبردهای امروزی است که مسلماً فعالان این میدان از خود مواصفات و ویژگی‌های خاصی دارند و می‌باید مهارت‌های لازم را کسب کنند تا بتوانند در این نبرد کامیاب شوند. هدف این تحقیق بررسی و بیان ویژگی‌های لازم برای مبارز فکری است که به شکل توصیفی-تحلیلی با استفاده از کتب معتبر علمی و به روش کتابخانه‌ای به این موضوع پرداخته شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که یک مبارز فکری واقعی باید در کنار عقیده درست به الله متعال، دید اصلاحی در قبال فرد، خانواده و جامعه داشته و نظر به دانش و مهارتی که دارد، با استفاده از مواصفات زیرکی، هوشیاری، استقامت و فداکاری به وظیفه خود تسلط کامل داشته و به مسائل اجتماعی، حکومت و بزرگان اهمیت ویژه قائل باشد و بر حفظ اتحاد و برادری در بین مسلمانان توجه کامل داشته باشد.

کلمات کلیدی: اصلاح، فکری، مبارز، ویژگی

استناد: تیموری، شفیق احمد. (۱۴۰۴). بررسی ویژگی‌های مبارز فکری از نظر اسلام. مجله علمی-پوهنتون غور، ۲(۱)، ۱-۲۰.

Examining the Characteristics of an Intellectual Activist from the Perspective of Islam

Shafiq Ahmad Timoory

Faculty of Sharia (Corresponding author), Email address:
saidmubarez786@gmail.com

Received:24/6/2025 | Accepted: 27/9/2025 | Published: 30/12/2025

Abstract

Intellectual struggle is one of the most complex and significant forms of contemporary confrontation. Those who engage in this field must possess specific characteristics and acquire essential competencies in order to succeed. The aim of this study is to examine and describe the essential characteristics required for an intellectual activist. This research was carried out using a descriptive-analytical approach, drawing on credible academic sources and employing a library-based methodology. The results indicated that a true intellectual struggler must, alongside a sound belief in Allah Almighty, adopt a reform-oriented outlook toward the individual, the family, and society. Furthermore, drawing on their knowledge and skills, they should carry out their duties with qualities such as intelligence, vigilance, perseverance, and self-sacrifice. Moreover, they should give special attention to social issues, governance, and leaders, while fully focusing on preserving unity and brotherhood among Muslims.

Keywords: reform, intellectual, struggler, qualities

Cite: Timoory, Sh.A. (2025). Examining the characteristics of an intellectual activist from the perspective of Islam. *Scientific Journal of Ghor University*, 2(1), 1-20.

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه محمد و على آله و اصحابه اجمعين. بعد: کشور عزیز ما افغانستان از چندین دهه به این سو مورد تهاجمات فکری، فرهنگی و نظامی ابرقدرت‌های جهانی (انگلیس، روسیه و امریکا) قرار داشته که در طول این مدت، هزاران توطئه و ترفند توسط نهادهای استعماری تحت عناوین روشن فکری، تمدن و پیشرفت به خورد مردم مظلوم ما داده شده است. نهادهای استعماری تحت پوشش‌های مختلف در این مدت توانستند تغییرات بزرگی در سطح کشور ما در حوزه افکار، عقاید، باورها و ارزش‌ها به وجود بیاورند. بالمقابل علماء، روشن فکران و مجاهدان افغانستان نیز بیکار ننشستند و در حد توان شان تلاش کردند و تا هنوز سعی و کوشش‌های شان در راستای اصلاح افکار و زدودن تأثیرات منفی استعمار، به طور بی‌وقفه جریان دارد و لله الحمد پس از پیروزی امارت اسلامی، این تلاش‌ها تشدید یافته و توجه خوبی در این راستا صورت گرفته است. اما از آنجایی که این جنگ و نبرد پیچیده روش‌های گوناگون دارد و دشمنان اسلام با استفاده از تاکتیک‌های مختلف و از دروازه‌های متعدد وارد می‌شوند، می‌باید که مبارزان این میدان به تمام ترفندها و نیرنگ‌هایشان آشنا و مواصفات لازم را در خود ایجاد کنند تا بتوانند به خوبی با آن‌ها مبارزه کنند ولی متأسفانه تا اکنون در این مورد تلاشی صورت نگرفته است و شرایط و ویژگی‌های مبارز این میدان به طور مستقل مشخص و واضح نگردیده است.

اینکه یک مبارز فکری چه مواصفتی در وجود خود پیاده نماید و چه مهارت‌های را کسب نماید تا در این میدان مؤفّقانه مبارزه کند و پیروز شود، سؤالی است که پاسخ آن را در این تحقیق خواهید یافت.

بیان تحقیق

جنگ فکری از داغ‌ترین و پیچیده‌ترین جنگ‌ها در تاریخ معاصر جهان است. برای پیروزی در این جنگ نیاز به افراد متعهد، مخلص، مصلح و بیدار است تا بتوانند در مقابل غول تهاجم فرهنگی دشمنان اسلام مبارزه مؤثر نمایند اما متأسفانه آن چنان که لازم است تاکنون در مقابله با این جنگ توجهی نشده و تا هنوز در این راستا تحقیق مستقل و جامعی صورت نگرفته است که به بررسی صفات و ویژگی‌های یک مبارز فکری مسلمان پرداخته باشد.

اهمیت تحقیق

از آنجایی که مبارزه فکری یکی از پیچیده‌ترین و مهم‌ترین نبردهای امروزی است که به نام‌های جنگ روانی یا رسانه‌یی و تبلیغاتی نیز یاد می‌شود، هر بحث که متعلق و پیرامون آن باشد، از اهمیت خاص برخوردار است. چون این نوع جنگ از جمله جنگ‌های است که نظر به شرایط و زمان، تاکتیک‌ها و مهارت‌های لازم در آن فرق می‌کند، مسلم است که فهم و درک مواصفات افراد این میدان حایز اهمیت است و ضرور است تا در مورد آن ده‌ها مقاله، رساله و کتاب نوشته شود که این مقاله یکی از آنهاست.

پیشینه تحقیق

۱- الصفات الاساسية للداعية المسلم: این رساله به تاریخ ۱۳۹۸ هـ.ق، توسط احمد محمد العدنانی محصل پوهنحی شرعیات و دراسات اسلامی جامعه ملک عبدالعزیز به خاطر نایل آمدن به درجه تخصص (ماستری) در بخش عقیده نوشته شده است. در این رساله چنانچه از عنوانش پیداست، به‌طور کلی صفات اساسی برای یک مسلمان دعوتگر را بحث نموده که بعضی از آنها عیناً صفات یک مبارز فکری نیز می‌باشد. اما به‌طور مستقل در مورد صفات لازم برای یک مبارز فکری بحث نموده است.

۲- ویژگی‌های مسلمان معاصر: این اثر از دکتور محمود الطحان می‌باشد که توسط مؤمن حکیمی به زبان فارسی ترجمه شده و به تاریخ ۱۳۸۸ هـ.ش به چاپ رسیده است. این کتاب ویژگی‌ها و خصوصیات یک مسلمان معاصر به‌طور مفصل بحث شده است که در ضمن آن‌ها صفات یک مسلمان مبارز نیز بیان شده است اما به‌طور مستقل در مورد مواصفات مبارز فکری بحث نکرده است. تفاوت این تحقیق با سایر تحقیقات علمی در این است که به‌طور مستقل به بیان مواصفات و ویژگی‌های یک مبارز فکری پرداخته است.

هدف تحقیق

۱- آگاهی نسل جوان مسلمان و مبارزان قلم به‌دست؛

۲- ایجاد انگیزه اصلاح‌گری در بین مبارزان فکری و فرهنگی؛

۳- ایجاد انگیزه نویسندگی در باب مبارزه فکری؛

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: صفات ویژه یک مبارز فکری چیست؟

سؤالات فرعی:

۱- آیا روحیه اصلاح‌گری برای یک مبارز فکری لازم است؟

۲- مبارز فکری چه اندازه به‌نظام اسلامی و اطاعت پایبند باشد؟

روش تحقیق:

این تحقیق به روش کتابخانه‌یی انجام شده است. در این تحقیق داده‌های از کتب و منابع معتبر علمی به‌صورت هدفمند انتخاب و جمع‌آوری گردیده است. این تحقیق از نظر ماهیت و رویکرد، مطالعه توصیفی/تحلیلی، و از نوع مروری است. همچنان از لحاظ هدف یک تحقیق کاربردی به شمار می‌رود که با مرور و تحلیل نظام‌مند نتایج تحقیقات قبلی، شناخت روشنی از موضوع ارائه می‌دهد و زمینه انجام مطالعات جدید را در آینده فراهم می‌سازد.

تعریف مبارز فکری

جمله مبارز فکری از دو کلمه مرکب شده است که هرکدام معنایی دارد.

مبارز: مبارز کلمه عربی الاصل اسم فاعل از باب بارز یبارز مبارزاً بر وزن مفاعل می‌باشد به معنای خصم را به جنگ طلبیدن است. «بارز: خرج من الصف و دعا للقتال». مبارز صیغه اسم فاعل است به معنای آنکه باکسی به جنگ بیرون آید و آن سپاهی باشد. «المبارز: هوالمقاتل الفارس» (الخیاط، ۱۹۷۹-۲۰۰۰م، ص: ۲۸۵)

فکری: منسوب به‌سوی فکر است، و فکر به دو معنی می‌آید: اول: **إِعْمَالُ النَّظَرِ فِي الشَّيْءِ**. یعنی به کار انداختن اندیشه در چیزی. (الفیروزآبادی، ۱۴۲۶، ص: ۴۵۸/۱)، **فِي الْأَمْرِ فِكْرًا أَعْمَلَ الْعَقْلَ فِيهِ وَرَتَبَ بَعْضَ مَا يَعْلَمُ لِيَصِلَ بِهِ إِلَى مَجْهُولٍ**. (النجار، ص: ۳۱۰/۲). یعنی عقل خود را به کار انداخت و آنچه باید دانسته می‌شود مرتب کرد تا به‌توسط آن به چیزی مجهول برسد. نظر به تعاریف فوق می‌شود که مبارز فکری را چنین تعریف بکنیم: کسی است که به‌جای اسلحه، با استفاده از فکر و اندیشه با دشمن مبارزه می‌کند.

ویژگی‌های مبارز فکری

عقیده به الله متعال

مبارز واقعی راهی حق، به پروردگار خود عقیده و باور کامل داشته و او را مالک خیر و شر، مرگ و زندگی، گرسنگی و تشنگی می‌داند. به‌غیراز پروردگارش از هیچ‌کسی دیگری، ترس و هراس ندارد و در مقابل هر طاغوت، بدون هیچ نوع ترسی مبارزه می‌کند و دوستی و دشمنی آن به خاطر الله است. این یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مجاهدین و مبارزان است که الله متعال صفات‌شان را چنین بیان داشته است: ﴿يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾ (المائدة: ۵۴)

ترجمه: (آن‌ها را دوست دارد و آن‌ها (نیز) او را دوست دارند، (آنان) در برابر مؤمنان فروتن و در برابر کافران سرسخت و گردن‌فراز هستند، در راه الله جهاد می‌کنند و از سرزنش هیچ سرزنش‌کننده‌ی نمی‌هراسند.)

در این آیه الله متعال نترسیدن از ملامت ملامت‌گران و جهاد در راه خدا را از صفات عمده‌ی مجاهدین و مبارزان ذکر نموده است.

حضرت خبیب رضی‌الله‌عنه یکی از بهترین مبارزان و مجاهدین که در مکتب رسول‌الله صلی‌الله‌علیه و سلم تربیت‌یافته و در جنگ بدر حارث یکی از بزرگان قریش را کشته بود. زمانی که خبیب توسط بنولحیان در غزوه رجیع دستگیر و به بنوحارث سپرده شد، آن‌ها تصمیم گرفتند تا او را بکشند. حضرت خبیب رضی‌الله‌عنه در حالی که در دست دشمن اسیر بود و مرگ را به‌طور قطعی در پیش چشمانش می‌دید، پس از ادای دو رکعت نماز و دعاء علیه مشرکین، این شعر را قرائت نمود:

ولست ابالی حين اقتل مسلما علی ای شق کان فی الله مصرعی

و ذلك فی ذات الاله و ان یثأ یبارک علی اوصال شلو ممزّع

(الدمشقی، ۱۴۰۸، ص: ۷۷/۴)

ترجمه: اکنون که این افتخار نصیب من شده که مسلمان و در حال تسلیم کشته شوم، باکی ندارم که به کدام پهلو در راه خداوند جل‌جلاله به زمین افتم، و این در راه خشنودی و

رضای حق و خواسته او، بر این گوشت و استخوانی که می‌خواهند تکه‌تکه کنند، مبارک و فرخنده است.

نظر به آیه و داستان فوق درمی‌یابیم که مهم‌ترین صفت یک مبارز و مجاهد نترسیدن از ملامت‌گران و دوستی و دشمنی به خاطر الله است و باید یک مبارز فکری با تقلید از صحابه کرام، هیچ‌گاه از ملامت ملامت‌گران نهراسد و دوستی و دشمنی آن محض به خاطر الله متعال باشد.

مصلح خود است

مبارز واقعی راه حق بیشتر از همه به تزکیه و اصلاح نفس خود توجه دارد، خود را به اصول شریعت مقدس اسلام برابر می‌نماید، از اوامر شریعت اطاعت نموده، صورت و سیرت خود را مطابق آن تنظیم می‌نماید. الله متعال می‌فرماید: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ (الشمس: ۹) ترجمه: (قسم به همه این‌ها!) کسی رستگار و کامیاب می‌گردد که نفس خویشتن را (با انجام طاعات و عبادات، و ترک معاصی و منہیات) پاکیزه دارد و بپیراید (و آن را با هویدا هویت انسانی رشد و بالا برد).

مبارز واقعی می‌داند که آنچه را به دیگران می‌گوید، اگر خودش به آن عمل نکند، علاوه بر اینکه مؤثریت ندارد بلکه باعث انتقاد و اعتراض مخاطبینش می‌شود. مبارز واقعی پرهیزگار است و اوامر الهی و فرموده‌های نبوی را با اخلاص کامل انجام می‌دهد، باخلاق است و روزی حلال می‌خورد، تمام خواهشات نفسانی و شیطانی خود را زیر پای می‌نماید؛ چون می‌داند که هیچ عملی بدون در نظر داشت رضای الله متعال، ارزشی ندارد. مبارز واقعی به اهمیت و ارزش عبادت در شب و ادای تهجد آگاه است و هیچ‌گاه تهجد را ترک نمی‌کند و می‌داند که این صفت مردان راه خداست و صحابه رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌و سلم در روز خوشحال و در شب عابد بودند چنانچه بلال ابن سعد رضی‌الله‌عنه در یک روایت صحیح می‌فرماید:

«أَدْرَكْتَهُمْ يَشْتَدُونَ بَيْنَ الْأَعْرَاضِ، وَيَضْحَكُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ، فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ، كَانُوا رُهْبَانًا.»

(البغوی: ۳۳۵۱)

ترجمه: آن‌ها را دریافتم در حالی که در بین دو هدف می‌دویدند و به طرف یکدیگر می‌خندیدند وقتی که شب می‌شد، عابد بودند.

مصلح خانواده خود است

یکی از ویژگی‌های مبارز واقعی راه حق این است که به فکر اصلاح خانواده خود است. او می‌داند که پس از اصلاح افراد، اصلاح خانواده‌ها زیربنای اصلاح جامعه است. او در راستای تطبیق احکام الهی و سنن نبوی در خانواده‌اش توجه کامل دارد و محیط خانه‌اش از هر نوع منکرات و اعمال شیطانی پاک و منزّه است. پیامبران الهی وقتی که مکلف به دعوت می‌شدند، اولین کسانی که مخاطب دعوت‌شان قرار می‌گرفت، اعضای خانواده خودشان بودند. پس از بعثت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌و سلم، خدیجه‌الکبری همسر گرامی‌شان، علی ابن ابی‌طالب پسر کاکای عزیزشان که تحت کفالت‌شان زندگی می‌کرد، زید بن حارثه غلام آزادشده و پسرخوانده پیامبر، و ابوبکر صدیق دوست صمیمی‌شان از اعضای خانواده و از اولین کسانی بودند که به‌سوی ایمان دعوت شدند و آن‌ها هم پذیرفتند. (المبارکفوری، ص: ۶۵/۱)

همچنان الله متعال خطاب به پیامبر صلی‌الله‌علیه‌و سلم فرمودند: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ (الشعراء: ۲۱۴). ترجمه: خویشاوندان نزدیک خود را (از شرک و مخالفت با فرمان پروردگار) بترسان (و آنان را به‌سوی توحید و دادگری فراخوان).

پس‌ازاین خطاب رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌و سلم بنی‌هاشم اقوام و اقارب نزدیک خود که نزدیک به چهل پنج‌تن می‌رسیدند، جمع نمود و دعوت را برای‌شان ارزانی داشت. (همان، ص: ۶۸/۱)

مبارز واقعی کوشش می‌کند تا برای خود یک همسر صالح انتخاب کند و با همکاری او چنان فرزندان را تربیت نماید که هیچ‌گاه تحت تأثیر عقاید پوچ و گمراه‌کننده نروند. او آموزش علوم دینی و عصری را برای فرزندان‌ش لازمی می‌داند، تربیه درست فرزندان خویش را رمز پیروزی امت مسلمه دانسته و کوشش می‌کند تا فرزندان‌ش را چنان تربیه نماید که نسل آینده را از هر نوع توطئه و ترفند دشمنان جنی و انسی، نجات بدهد (الصادق‌الهلل، ۱۴۲۱، ص: ۳۵۸).

مبارز فکری اهل و خانواده خود را امانت الهی می‌داند و در تعلیم و تربیه، رعایت حقوق آن‌ها می‌کوشد و آن‌ها را از رذایل اخلاقی مانع شده و تشویق می‌کند تا به فضایل اخلاقی مزین شوند. (الراجحی، ص: ۵۰)

مصلح و خیر خواه جامعه است

از آنجایی که مبارز واقعی یک شخصیت مصلح و دارای خانواده صالح می‌باشد، دایم تلاش می‌کند تا در ساختن یک جامعه سالم، نقش مهمی را بازی کند و بیشتر از دیگران به کارهای اجتماعی سهم فعال می‌گیرد و به ارزش‌های اجتماعی پایبند است.

مبارز واقعی چنان جامعه‌یی را می‌خواهد که دین الله تعالی در آن حاکم باشد، امر بالمعروف و نهی عن المنکر صورت بگیرد، عدالت تأمین باشد، ظلم و بی‌عدالتی وجود نداشته باشد، او تلاش می‌نماید تا در جامعه ارشادات اسلامی را نشر نماید و مسلمانان را از هر نوع توطئه و نفوذ خارجی آگاه ساخته و نجات بدهد، امنیت، صلح و پیشرفت جامعه هدف مهم آن است، و تلاش می‌کند تا مطابق احکام اسلامی جامعه خود را به خوشبختی برساند چنان پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم نیز این مأموریت را داشت و تلاش می‌کرد تا دین و ایمان گسترش پیدا کند و جوامع از رذایل اخلاقی پاک و به فضایل مزین شود ﴿كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾ (البقرة: ۱۵۱).

ترجمه: چنانچه پیامبری از خودتان در میان شما فرستادیم، که آیات ما را بر شما می‌خواند و شمارا پاک می‌گرداند و به شما کتاب (قرآن) و حکمت می‌آموزد و آنچه نمی‌دانستید به شما یاد می‌دهد.

خیر خواه حکومت اسلامی است

مبارز واقعی علاوه بر دفاع از حکومت اسلامی، برای اصلاح و رفع مشکلات آن نیز کار می‌کند و کوشش می‌نماید تا راه‌حل‌های تخصصی و مسلکی آن را پیدا نموده و نظام را ثابت و استوار نگه‌داری و به هیچ‌کسی از بیرونی‌ها و داخلی‌ها اجازه نمی‌دهد تا نظام را به چالش مواجه سازند. مبارز واقعی بر اساس معلومات دینی‌اش می‌داند که تعاون و همکاری در امور خیر و حمایت از دولت اسلامی از جمله وجائب شرعی و اخلاقی اوست و به این اساس در قبال دفاع از امیر مسلمان‌ها از هیچ نوع تلاشی دریغ نمی‌ورزد و همراه او در کارهای خیر همکاری می‌کند و برایش دعاء می‌نماید. (الراجحی، ص: ۵۰)

مبارز واقعی هیچ‌گاه از مسئولین نظام نقد بیجا نمی‌کند و در صورت نیاز، جهت اصلاح به‌طور خصوصی نصیحت می‌نماید و در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی نقد نمی‌نماید؛ چون نصیحت که در آن امید خیر و اصلاح باشد، باید مطابق به شریعت مقدس اسلام ارائه شود. اگر نصیحت در منظر عام باشد، نصیحت نه بلکه توبیخ است و هیچ امیدی برای پذیرفتنش نیست.

امام شافعی رحمه الله یکی از ائمه دین این مطلب را در چه زیبا بیان کرده‌اند:

تَعَمَّدَنِي بِنُصْحِكَ فِي انْفِرَادِي ** وَجَنِّتِي النَّصِيحَةَ فِي الْجَمَاعَةِ
فَإِنَّ النَّصْحَ بَيْنَ النَّاسِ نَوْعٌ ** مِنَ التَّوْبِيخِ لَا أَرْضَى اسْتِمَاعَهُ
وَإِنْ خَالَفْتَنِي وَعَصَيْتَ قَوْلِي ** فَلَا تَجْزَعُ إِذَا لَمْ تُعْطَ طَاعَةَ

(سلیم، بی‌تا، ص، ۹۱)

ترجمه: مرا در خلوت نصیحت کن نه در حضور جمع، چراکه نصیحت در جمع نوعی سرزنش است که خوشایند من نیست. اگر با من مخالفت کردی و سختم را نپذیرفتی پس ناراحت مشو اگر از تو اطاعت نکردم.

چنین افرادی، خود را از نظام و امت مسلمه می‌داند و نظام و امت را نیز از خود می‌داند و دایم در تلاش دوام، مؤفقیت و پیروزی نظام است و به پلان‌ها و اهداف شوم دشمنان متوجه است و کوشش می‌کند تا پلان‌های‌شان را در نطفه خنثی نماید و با مسئولین حکومت در تمام بخش‌ها همکاری است.

زیرکی و هوشیاری

مبارز واقعی در کنار اینکه آدم عاقل، مدبر و هوشیار است به فراگیری علم زیاد علاقه‌مند می‌باشد، دایم تلاش می‌کند تا به امور علمی تکیه کند، از علوم دینی و عصری معلومات کافی دارد و تمام استدلال‌های آن علمی می‌باشد، از جهل و نشست‌های بی‌فایده متنفر است. او از تمام اهداف، توطئه‌ها و پدیده‌های شوم دشمن نظر به مکلفیت و مسئولیت که دارد، باخبر است و در موقع ضرورت با قاطعیت کامل در مقابل‌شان می‌ایستد و مردم را آگاه می‌سازد. پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌و‌سلم مؤمن را چنین توصیف کرده است: (اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ،) (الترمذی، ۱۹۹۸م، رقم: ۳۱۲۷). ترجمه: بترسید از فراست مؤمن، چراکه او با نور خدا نگاه می‌کند.

علامه مبارکفوری می‌فرماید: فراست به دو قسم است. اول عبارت از این است که الله جل جلاله آن را در قلوب اولیای خود می‌اندازد و به وسیله آن به نوعی از کرامت، حدس، نظر، گمان و یقین احوال مردم را می‌داند. دوم اینکه فراست به اثر تجارب و اخلاق حاصل می‌شود که توسط آن احوال مردم را می‌داند. (المبارکفوری، ۱۹۹۸م، ص: ۴۴۱/۸)

مبارز فکری از نقش و ارزش قلم و تفنگ در دین اسلام آگاه است و این را می‌داند که هر دو در مبارزه علیه دشمنان اسلام لازم و ملزوم یکدیگراند. مشکلی که به وسیله قلم حل می‌شود، هرگز به تفنگ حل نخواهد شد و آنچه را که سلاح انجام می‌دهد، قلم از انجام آن عاجز است و جایگزین کردن یکی در جای دیگری اشتباهی است که بحران می‌آفریند. او ارزش قلم را خوب می‌داند و از آن آگاهانه و زیرکانه استفاده می‌کند و از طریق نوشتن مقالات، کتاب‌ها و نشرات مفید در رسانه‌های اجتماعی در راستای دفاع از ارزش‌های اسلامی سهم می‌گیرد و نمی‌گذارد که دشمنان اسلام ذهنیت مردم را در این مورد دچار توهم سازند.

فداکاری

مبارز واقعی راه حق به‌طور صادقانه به خاطر عقیده پاک، ارزش‌های اسلامی و نظام جان، مال، اولاد و خانواده خود را قربانی می‌کند و به هیچ‌وجه به کسی اجازه نمی‌دهد تا مانع ایجاد کند. او همانند پروانه در اطراف شمع از سوختن در راه دین الله جل جلاله لذت می‌برد و شهادت را در زندگی بزرگ‌ترین هدف می‌داند. به جز از الله جل جلاله به هیچ‌کسی دیگری، سر تعظیم فرود نمی‌آورد و دنیا و امکانات مادی را دلیل مؤفقت نمی‌داند. این مبارز در هر میدان توکل به الله می‌نماید و یک سرباز فداکار است. مبارز واقعی از این داستان رسول اکرم صلی الله علیه و سلم خبر است و به آن تمسک می‌جوید. زمانی که دعوتش را علنی کرده و تمام مشرکین را به وحدانیت و یکتاپرستی دعوت می‌کرد و بت‌هایشان را مردود می‌دانست، مشرکان مکه به نزد ابوطالب آمدند و برایش گفتند که برادرزاده‌ات خدایان ما را دشنام می‌دهد، به دین ما عیب می‌گیرد، هوشیاران ما را بی‌عقل می‌داند، پدران ما را گمراه می‌پندارد، یا او را بازدار یا اینکه ما و او را تنها بگذار. چراکه تو هم‌فکر و هم‌دین ما هستی و ما کفایت او را می‌کنیم. ابوطالب با مشرکان به نرمی سخن گفت و ایشان رفتند. بار دیگر بزرگان مشرکین نزد ابوطالب آمدند و از پیامبر صلی الله علیه و سلم نزدش شکایت کردند و برایش گفتند که یا جلو برادرزاده‌ات را بگیر

و یا اینکه با ما جنگ کن تا یکی از ما هلاک شود. این کار مشرکان قریش بر ابوطالب گران تمام شد و از یکسو دین اسلام را قبول نمی‌کرد و از سوی دیگر دشمنی و جدایی از قومش برای او سخت بود، پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم را طلب نمود و برایش چنین گفت: ای برادرزاده! قوم تو نزد آمدند و چنین و چنان گفتند. من و خود را حفظ نما و آنچه را تحمل ندارم، بر من تحمیل نکن. پیامبر فکر نمود که او باعث خواری عمویش شده و از این بیشتر از او حمایت نمی‌تواند، این جملات تاریخی را برایش گفت: «يَا عَمَّ ، وَاللَّهِ لَوْ وَضَعُوا الشَّمْسَ فِي يَمِينِي ، وَالْقَمَرَ فِي يَسَارِي عَلَيَّ أَنْ أَتْرَكَ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يُظْهِرَهُ اللَّهُ أَوْ أَهْلِكَ فِيهِ مَا تَرَكْتَهُ قَالَ ثُمَّ اسْتَعْبَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَكَى ثُمَّ قَامَ فَلَمَّا وَلَّى نَادَاهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ أَقْبِلْ يَا ابْنَ أَخِي ، قَالَ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اذْهَبْ يَا ابْنَ أَخِي ، فَقُلْ مَا أَحْبَبْتَ فَوَاللَّهِ لَا أُسَلِّمُكَ لِشَيْءٍ أَبَدًا.» (المعافى، ۱۳۷۵هـ.ق، ص: ۲۶۶/۱)

ترجمه: ای کاکا! قسم به الله اگر آفتاب را در دست راست و مهتاب را در دست چپم قرار دهند تا دعوت به دین را رها کنم، هرگز این کار را نمی‌کنم تا اینکه الله جل‌جلاله این دین را غالب گرداند و یا من در این راه هلاک شوم. پس‌از آن پیامبر صلی‌الله‌علیه و سلم گریه نمود و بلند شد. وقتی که پشت گرداند، ابوطالب صدایش زد و گفت بیا برادرزاده! رسول‌الله صلی‌الله‌علیه و سلم برگشت و ابوطالب برایش گفت: برو برادرزاده و هرچه دوست داری بگو قسم به الله جل‌جلاله که تو را هرگز تسلیم نخواهم کرد.

اطاعت‌پذیری

مسلمان مبارز با قبول تمام اوامر الهی و ارشادات نبوی، از اوامر شرعی بزرگان و مسئولین خود اطاعت می‌نماید و از اوامر شرعی‌شان سرپیچی نمی‌کند و به کسی دیگری هم اجازه چنین کاری را نمی‌دهد. این مسلمان در پهلوی سایر امور، راز اتحاد، مؤفقیت و اقتدار مسلمانان را در اطاعت می‌بیند چنانچه آیات و احادیث متعددی در این باره وجود دارد و یک آیه و حدیث به‌عنوان نمونه ذکر می‌گردد.

الله متعال می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ.﴾ (النساء: ۵۹). ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از خدا (با پیروی از قرآن) و از پیغمبر (خدا)

محمد مصطفی با تمسک به سنت او اطاعت کنید و از کارداران و فرماندهان مسلمان خود فرمان برداری نمائید مادام که دادگر و حقگرا بوده و مجری احکام شریعت اسلام باشند. پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ يَعُصِنِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ يَعُصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي.» (النيسابوري، رقم: ۱۸۳۵)

ترجمه: کسی که از من اطاعت کند، از الله اطاعت کرده است و کسی که از من نافرمانی می کند، از الله نافرمانی کرده است. کسی که از امیر اطاعت می کند، از من اطاعت کرده است و کسی که از امیر نافرمانی می کند، از من نافرمانی کرده است.

استقامت

جوان مبارز، با حالات و مشکلات سخت، برخورد سطحی نمی نماید بلکه در هر حالت، از الله جل جلاله استقامت می طلبد و صبر می کند، مشکلات و سختی ها را به عنوان بخشی از زندگی خود می پذیرد و در برابر آن ها صبر پیشه می کند و در شرایط سخت و آسانی به اصول اسلامی پایبند است و در هر دو حالت، شکرالله جل جلاله را به جای می آورد و استقامت را برای رسیدن به مؤفقت و هدف نهایی لازم می داند. الله متعال در قرآن عظیم الشان استقامت را به عنوان شرط برای قبولی ایمان و رسیدن به جنت قرار داده است چنانچه می فرماید:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾ (فصلت: ۳۰).

ترجمه: کسانی که می گویند: پروردگار ما تنها خدا است، و سپس (بر این گفته خود که اقرار به وحدانیت است می ایستند، و آن را با انجام قوانین شریعت عملاً نشان می دهند، و بر این راستای خداپرستی تا زنده اند، پابرجا و ماندگار می مانند) در هنگام آخرین لحظات زندگی) فرشتگان به پیش ایشان می آیند (و بدانان مژده می دهند) که نترسید و غمگین نباشید و شما را بشارت باد به بهشتی که (توسط پیغمبران) به شما (مؤمنان) وعده داده می شد.

همچنان در آیه ۱۳ سوره احقاف که عین همین مضمون را دارد، مؤمنان را که استقامت کردند، چنین توصیف می کند که هیچ ترس و غمگینی ندارند.

حفظ اتحاد و برادری

جوان مبارز با استفاده از اصل کلی قرآنی «**إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ**» و با تأسی از آیه ۱۰۳ سوره آل عمران که الله متعال می فرماید: «**وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا**»، با تمام مسلمانان به خاطر اخوت، برادری، اتفاق و وحدت ارتباط دارد و از نفاق، بدبختی، خودخواهی، قوم پرستی و سمت پرستی خودداری می نماید، او به اساس حدیث ذیل همه امت اسلامی را در دوستی، محبت و شفقت به مانند یک بدن می داند و به درد هر مسلمان دردمند و به خوشحالی هر مسلمان، خوشحال می باشد و دایم تلاش می کند تا در بین امت اسلامی فضای برادری را ایجاد کند و اتحاد جامعه اسلامی را حفظ نماید.

«مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى.» (النيسابوری، رقم ۴۶۹۱)

ترجمه: مثال مسلمانان در دوستی، شفقت و عطوفت همانند جسد است، هرگاه یک عضو آن به درد آید، سایر جسد در در تب و بیداری همراه آن همدردی می کنند.

دوستی با صالحین

یقیناً صحبت و هم نشینی تأثیر خاصی بر شخص می گذارد، در دین اسلامی جلیس و هم نشین خوب به عطر فروش و هم نشین بد به دمنده‌ی کوره آهنگری تشبیه شده است. چنانچه پیامبر صلی الله علی و سلم فرمودند:

«إِنَّمَا مَثَلُ جَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ السُّوءِ كَمَثَلِ الْمَسْكِ وَنَافِخِ الْكَبِيرِ، حَامِلُ الْمَسْكِ إِذَا أَنْ يُحْدِيكَ وَإِنَّمَا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِنَّمَا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكَبِيرِ إِذَا أَنْ يَحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِنَّمَا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً.» (البيهقي، ۱۴۳۲هـ، ۱۱۱۲۶)

ترجمه: مثال همنشین خوب و بد مانند عطر فروش و دمنده‌ی کوزه آهنگر است. عطر فروش یا برایت هدیه می دهد و یا از او می خری و یا از او بوی خوشی استشمام می کنی، و دمنده کوزه آهنگر یا لباس را می سوزاند و یا بوی بدی را استشمام می کنی.

در حدیث دیگری پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند:

«الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يُخَالِلُ.» (ابن البيع، ۱۴۱۱، رقم: ۷۳۲۰)

ترجمه: نفر بر دین دوست خود است پس ببینید که کی را دوست خویش می‌گیرید. از آنجاییکه این موضوع اهمیت بسزایی داشته و هر شخصی بر دین دوست خاص خود میباشد و به صورت مثبت و یا منفی از او متأثر میشود، اسلام نیز توجه جدی به این امر نشان داده و پیروانش را توصیه نموده است که درین امر نهایت دقت را بکار برده و متوجه باشند که با چه کسی و چگونه دوستی میکنند. باید دوستان خود را از بین بهترین انسانها انتخاب کرده و حقیقت دوستی ایشان را مورد آزمایش قرار دهد و خود را کاملاً مطمئن سازد زیرا چنانچه گفتیم تأثیر دوستان بر یکدیگر خیلی عمیق بوده و عادات یگدیگر را در شخصیت خود جا میدهند، و چه بسیار دیده شده است که انسان به همان سمتی حرکت میکند که دوستش میخواهد. (الطحان، ۱۳۸۸هـ ص: ۱۹۶-۱۹۷)

بناء بر مبارز فکری لازم است تا در دقت دوستانش دقت نماید و بداند که از چه کسانی مستفید می‌شود و مسیر آینده او و دوستانش به کدام سو در حرکت است و به کجا منتهی می‌شود.

ایمان به پیروزی

جوان مبارز به تمام وعده‌های پروردگارش باور دارد و به پیروزی و نتیجه مبارزه‌اش مطمئن است؛ چون مسیری را که انتخاب نموده مسیر درست و تمام هم و غمش نصرت و پیروزی دین الله جل جلاله است و یقیناً الله متعال کسی را که به خاطر پیروزی دینش تلاش بکند، حمایت می‌نماید چنانچه الله متعال می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (محمد: ۷)

ترجمه: ای مؤمنان! اگر (دین) خدا را یاری کنید، خدا شمارا یاری می‌کند (و بر دشمنان تان پیروز می‌گرداند) و گام‌های تان را استوار می‌دارد (و کار و بار تان را استقرار می‌بخشد).

وقتی که نصرت‌الله متعال با انسان مسلمان باشد هیچ‌کس او را مغلوب کرد نمی‌تواند. ﴿إِنَّ

يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ﴾ (آل عمران: ۱۶۰)

اعتماد و احترام به بزرگان

مبارز فکری به بزرگان، مسئولین و رفقای خودباور دارد و هیچ‌گاه به کارهای‌شان شک نمی‌کند و به کسی اجازه نمی‌دهد تا به بزرگان‌ش بی‌باور و متردد باشند و در موردشان به رؤیت گمان و حدس سخن بزند؛ زیرا پیامبر صلی‌الله‌علیه‌و سلم فرمودند:

﴿إياكم والظن فإن الظن أكذب الحديث﴾ (البخاری، ۱۴۲۲، رقم: ۴۸۴۹)

ترجمه: از گمان بپرهیزید زیرا گمان کاذب‌ترین سخن است.

مبارز فکری به تمام کارهای بزرگان‌شان باور دارد و از آن‌ها در قبال تبلیغات و شایعات شوم دشمنان حمایت می‌نماید و در صورتی که کدام ملاحظه در بزرگان وجود داشته باشد، کوشش می‌کند تا با استفاده از طریقه شرعی آن را نصیحت نماید و نقیصه را برطرف نماید؛ اما هیچ‌گاه به فکر آبروریزی، شخصیت‌کشی، استفاده از نقطه‌ضعف آن غرض رسیدن به منافع شخصی نیست و این کار را خلاف اهداف و آرمان‌های مبارزه برحق خویش می‌داند. چنانچه رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌و سلم فرمودند:

﴿كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، عِرْضُهُ وَمَالُهُ وَدَمُهُ﴾ (الترمذی، ۱۹۹۸م، رقم: ۱۹۲۷)

ترجمه: همه مسلمان بر مسلمان حرام است، آبروی آن، مال آن و خون آن.

رازداری

یکی از صفات لازمه برای مسلمان مبارز حفظ راز است. این اولین مرحله جهاد و مبارزه است، اگر کسی نتواند راز نفس خویش را کنترل کند، چطور می‌تواند کفار و فجار در کنترل بیاورد؟ در این مورد یک ضرب‌المثل مشهور است که «سرک اسیرک فان افشیته فانت اسیره.» ترجمه: رازت اسیر تو است، اگر آن را فاش کنی، خودش اسیر آن می‌شوی. در افشای رازهای جهادی اضرار نامحدودی است، از جمله: ریاء و سمعۀ، شکست کارزار جهاد، انداختن خود و دوستان در معرض هلاکت، انداختن خوف و ترس در بین مجاهدین. (اسلام جار، ۱۴۴۱هـ.ق، ص: ۱۴۲/۲)

بناء یک مبارز فکری که بیشتر مبارزه آن علیه دشمنان اسلام و ملحدین است، باید راز مسلمانان و برادران مجاهد و مبارز خود را حفظ نماید و هیچ‌گاه مسائلی را که منجر به ریاء و سمعت می‌شود و یا اینکه باعث شکست برنامه‌ها و پلان‌های فکری و جهادی می‌شود و یا اینکه ترس و وحشت را در قلوب مسلمین می‌اندازد پرهیز نماید و خود را از آن حفظ بدارد.

وفا و امانت‌داری

وفاداری و امانت‌داری دو صفتی‌اند که شخصیت انسان را در بین جامعه تثبیت می‌نمایند و باور مردم را نسبت به فرد زیادتر می‌گردانند. تجربه نشان داده که انسان‌های امین و وفادار موردقبول مردم هستند و حرف‌شان نسبت به کسی که این صفات را در خود ندارد، مؤثرتر است. اگر داعی برای یک ملاقات وعده می‌دهد و مردم و مراجعین به این فکر هستند که در فلان روز حاضر می‌شود، جواز ندارد که تخلف کند و بر اوست که بر هر عذری غلبه نماید و به وعده‌اش وفا نماید. در چنین صورتی وفا به عهد لازم و تخلف از آن جرم است. چنانچه رسول‌الله صلی‌الله علیه و سلم وعده‌خلافی را صفتی از صفات نفاق شمرده است و فرمودند: « أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا - أَوْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ - حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ » (البخاری، ۱۴۲۲هـ.ق، رقم: ۲۴۵۹)

ترجمه: چهار صفت است که در وجود شخصی موجود باشد، منافق است و اگر یکی از آن‌ها موجود باشد، در صفتی از نفاق است تا اینکه آن را ترک نماید، وقتی که حرف بزند دروغ می‌گوید، وقتی که وعده کند مخالفت می‌کند، وقتی که پیمان بندد خیانت می‌کند و وقتی که جنگ کند دشنام می‌دهد. پس وفا به عهد اساس مهمی برای یک داعی که برایش اهلیت و وظیفه مهم را می‌دهد. (العدنانی، ۱۳۹۸هـ.ق، ص ۶۸). همانند وفا به عهد، امانت‌داری نیز برای یک مبارز وداعی مهم است چراکه جایگاه ائمه، واعظان، کسانی که از الله حرف می‌زنند و کسانی که انسان‌ها را به یاد او می‌اندازند، در بین مردم بسی بزرگ است. و این معروف است که مردم دعوتگران را بر اموال، اسرار و آبروهای خود امین می‌دانند. پس باید داعی نزد گمان نیک مردم باشد. (همان، ۱۳۹۸، ص: ۶۹)

بناء امانت صفت مهم و لازمی برای یک دعوتگر و مبارز است و می‌باید که آن را در خود داشته باشد.

نتیجه‌گیری

کشور عزیز ما افغانستان از چندین دهه به این سو در زیر یوغ اشغال فکری و فرهنگی دشمنان اسلام بوده است که در شرایط کنونی بیش از هر زمانی دیگری بستر مبارزه فکری مساعد بوده و می‌باید از این فرصت برای روشنگری و اصلاح افکار و زدودن پیامدهای شوم استعمار، استفاده بهینه صورت گیرد.

با در نظر داشت مبارزه پیامبران، علماء، مجاهدان، واعظان و دعوت‌گران در طول تاریخ دانسته می‌شود که مبارزه فکری مسئولیت سخت و سنگینی است که پیروزی در آن مستلزم یک سلسله اوصاف و ویژگی‌های خاص می‌باشد.

مبارز فکری به خاطر اینکه هدف علیا و بلندی را تعقیب می‌کند، باید آماده مبارزه در هر شرایط باشد و خود را به تمام مقتضیات زمان عیار کند تا به هدفش برسد.

او به‌عنوان یک مسلمان مسئول و هدفمند باید کوشش کند تا در کنار اصلاح نفس خود با استفاده از دانش و بینش، و با اتکاء به صفات استقامت، فداکاری، اطاعت، امانت، وفاداری اعتماد و اتحاد رذایل اخلاقی و اثرات شوم استعمار فرهنگی را نابود و جامعه اسلامی را به ارزش‌های اسلامی مزین سازد.

منابع

قرآن كريم

- البخارى، محمد بن اسماعيل، ابو عبدالله الجعفى. (۱۴۲۲ق). صحيح البخارى (چاپ اول). بيروت: دار طوق النجاة.
- البغوى، محى السنة ابو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء. (۱۴۰۳ق). شرح السنة (چاپ دوم). بيروت: المكتب الاسلامى.
- اليهقى، ابوبكر احمد بن الحسين بن على. (۱۴۳۲ق). السنن الكبرى. قاهره: مركز هجر للبحوث و الدراسات العربية و الإسلامية.
- الترمذى، محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن الضحاک. (۱۹۹۸). سنن الترمذى. بيروت: دار الغرب الإسلامى.
- الحاكم النيسابورى، ابو عبدالله محمد بن عبدالله بن محمد. (۱۴۱۱ق). المستدرک على الصحيحين. بيروت: دار الكتب العلمية.
- الدمشقى، ابوالفداء اسماعيل بن عمر بن كثير القرشى. (۱۴۰۸ق). البداية و النهاية (چاپ اول). بيروت: دار إحياء التراث العربى.
- الراجحى، عبدالعزيز بن عبدالله. (بى تا). الإيضاح و التبيين لبعض صفات المؤمنين (اثر غير مطبوع).
- سليم، محمد ابراهيم. (بى تا). ديوان الإمام الشافعى المسمى الجواهر النفيس فى شعر الإمام محمد بن إدريس. قاهره: مكتبة ابن سينا.
- الصادق الهلال، محمد هلال. (۱۴۲۱ق). أثر الغزو الفكرى على الأسرة المسلمة و كيفية مقاومته (رسالة ماجستير غير مطبوع).
- الفيروزآبادى، مجدالدين ابوطاهر محمد بن يعقوب. (۱۴۲۶ق). القاموس المحيط (چاپ هشتم). بيروت: مؤسسة الرسالة.
- المباركفورى، ابوالعلا محمد عبدالرحمن بن عبدالرحيم. (بى تا). تحفة الأحوذى بشرح جامع الترمذى. بيروت: دار الكتب العلمية.
- المباركفورى، صفى الرحمن. (بى تا). الرحيق المختوم. بيروت: دار الهلال.

مجلة علمى - تحقيقى پوهنتو غور، بخش علوم اجتماعى □ ٢٠

المعافى، عبدالملك بن هشام بن أيوب الحميرى. (١٣٧٥ق). السيرة النبوية لابن هشام (چاپ دوم). مصر: مطبعة مصطفى البابى الحلبي.

النيسابورى، مسلم بن الحجاج ابوالحسن القشيرى. (بى تا). صحيح مسلم. بيروت: دار إحياء التراث العربى.

آن دوزى، رينهارت پيتر. (١٩٧٩-٢٠٠٠). تكلمة المعاجم العربية (ترجمه عربى: جمال الخياط و محمد سليم النعيمى). عراق: وزارة الثقافة و الإعلام.

اسلام جار، ابواويس نوراحمد. (١٤٤١ق). المتين فى الفقه (چاپ سوم). هرات: المكتبة الإسلامية.

مجمع اللغة العربية بالقاهرة. (ب ت). المعجم الوسيط، مصر: دارالدعوة